

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2007 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om statens bolagsinnehav och ägarstyrning

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 september 2007 en proposition med förslag till lag om statens bolagsinnehav och ägarstyrning (RP 80/2007 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att grundlagsutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- direktör Pekka Timonen, statsrådets kansli
- assistent Janne Salminen
- professor Kaarlo Tuori.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår en lag om statens bolagsinnehav och ägarstyrning. Samtidigt ska 1991 års lag om utövande av statens delägar rätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet upphävas. Avsikten är att genom den nya lagen definiera riksdagens och statsrådets behörighet när det gäller att förvärva bestämmande inflytande till staten och att avstå från statens bestämmande inflytande. Dessutom ska uppdelningen av behörigheten mellan statsrådets allmänna sammanträde och det ministerium som svarar för ägarstyrningen definieras samt de bestämmelser

som hänför sig till aktieförsäljning och företagsarrangemang preciseras.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2008.

Enligt den del av propositionsmotiven som gäller lagstiftningsordningen uppfyller den föreslagna lagen kraven i 92 § 1 mom. och 84 § i grundlagen. Vidare kan lagförslaget enligt motiven behandlas i vanlig lagstiftningsordning. På grund av de frågor som har samband med grundlagen och riksdagens budgetmakt har regeringen ändå ansett det vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande inhämtas om förslaget.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Tillämpningsområde

Enligt 1 § 1 mom. i den föreslagna lagen tilläm-

pas lagen på beslutsfattande som gäller statens bolagsinnehav och på statens ägarstyrning i bolag med statlig majoritet och i statens intressebolag. Enligt 3 mom. i samma paragraf tillämpas

lagen ändå inte på bl.a. aktier som staten äger i ett bostadsaktiebolag eller i ett bolag vars huvudsakliga syfte är att äga eller besitta en viss fastighet eller fastighetshelhet.

Enligt 92 § 1 mom. i grundlagen utfärdas bestämmelser om behörigheten och förfarandet genom lag när statens delägar rätt utövas i bolag där staten har bestämmande inflytande. Detta moment motsvarar 63 § 2 mom. i den tidigare regeringsformen. I förarbetena till den bestämmelsen sägs det att samhällspolitiskt och ekonomiskt mindre betydande bolag kan uteslutas från en sådan lags tillämpningsområde. Vidare sägs det att sådana bolag är t.ex. fastighets- och bostadsaktiebolag med statlig majoritet (RP 262/1990 rd, s. 54). Med andra ord finns det med avseende på 92 § 1 mom. i grundlagen inget att anmärka mot begränsningen av lagens tillämpningsområde.

Bolag med statlig majoritet

Med "bolag med statlig majoritet" avses enligt den föreslagna 2 § 3 mom. ett aktiebolag där staten har majoriteten av det röstetal som samtliga aktier medför. Men enligt 1 § 2 mom. beaktas inte rösterna för de aktier som Folkpensionsanstalten, Finlands Bank, Statens pensionsfond eller statens affärsverk äger när statens rösttalsandelar beräknas.

Grundlagens 92 § 1 mom. gäller de bolag där staten har bestämmande inflytande. Staten har ett sådant inflytande om den utan mellanhänder äger mer än hälften av aktiernas sammanlagda röstetal (RP 1/1998 rd, s. 144/I).

Besluten om hur rösträtten för de aktier som Folkpensionsanstalten, Finlands Bank, Statens pensionsfond och statens affärsverk äger ska utövas fattas av dessa organisationers egna organ. Aktierna är alltså inte i statlig ägo utan mellanhänder i den mening som avses i 92 § 1 mom. i grundlagen, och därmed är de föreslagna reglerna inte problematiska ur konstitutionell synvinkel.

Riksdagens samtycke

I enlighet med 3 § 1 mom. i lagförslaget krävs riksdagens samtycke när staten avstår från ex-

klusiv bestämmanderätt eller ett på majoritetsägande baserat bestämmande inflytande i ett bolag. I 2 mom. anges de situationer där riksdagens samtycke krävs för förvärv av bestämmande inflytande.

Enligt 92 § 1 mom. i grundlagen bestäms det genom lag när riksdagens samtycke krävs för statens förvärv av bestämmande inflytande i bolag eller för avstående från sådant inflytande. Enligt förarbetena till grundlagen ska riksdagens samtycke i regel krävas i dessa fall (RP 1/1998 rd, s. 144/I).

Riksdagens samtycke krävs alltid när staten avstår från exklusiv bestämmanderätt eller från bestämmande inflytande baserat på majoritetsägande i ett bolag med statlig majoritet som omfattas av lagens tillämpningsområde. Det som är avgörande när det gäller huruvida riksdagens samtycke krävs eller ej är statens rösttalsandel efter eventuella omstruktureringar i fråga om ägandet. Ur grundlagens synvinkel finns det ingenting att anmärka mot sådana regler.

Enligt den ordalydelse som används i förslaget är huvudregeln den att riksdagens samtycke krävs vid förvärv av bestämmande inflytande. Undantag från denna regel har ändå gjorts genom att begränsa den till fall där staten placerar nytt kapital i bolaget. I samband med olika företagsomstruktureringar och när staten förvärvar bestämmande inflytande i mindre betydande bolag är det statsrådet som är behörigt. Denna begränsning är enligt utskottet inte problematisk med avseende på 92 § 1 mom. i grundlagen.

Lagförslaget i övrigt

Bestämmelser om hur statens delägar rätt ska utövas i bolag med statlig majoritet utfärdas med stöd av grundlagens 92 § 1 mom. genom lag. Enligt förarbetena till grundlagen bör man genom lag reglera beslutsförfarandet vid aktieförvärv och ökning av aktiekapitalet samt när det gäller utnämning av statens representanter till bolagsstämmor och instruktioner till mötesdeltagare (RP 1/1998 rd, s. 144/I). Med avseende på grundlagen innehåller de föreslagna 4—6 § lämpliga bestämmelser om detta.

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför

*att lagförslaget kan behandlas i vanlig
lagstiftningsordning.*

Helsingfors den 19 oktober 2007

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
vordf. Jacob Söderman /sd
medl. Tuomo Hänninen /cent
Ulla Karvo /saml
Esko Kiviranta /cent
Kari Kärkkäinen /kd
Elisabeth Naucclér /sv
Mikaela Nylander /sv
Tuula Peltonen /sd

Veijo Puhjo /vänt
Tapani Tölli /cent
Tuulikki Ukkola /saml
Ilkka Viljanen /saml
Antti Vuolanne /sd
ers. Outi Alanko-Kahiluoto /gröna (del-
vis)
Johannes Koskinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Petri Helander.